

СПРАВА «БУРЛАКОВ ТА ЛИСЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF BURLAKOV AND LYSENKO v. UKRAINE)

(заява № 19103/11)

Стислий виклад рішення від 17 грудня 2019 року

25 червня 2010 року обох заявників було затримано за підозрою у незаконному придбанні, зберіганні та збуті наркотичних засобів. Згідно з твердженнями заявників вони зазнали жорстокого поводження працівників Служби безпеки України (далі — СБУ) під час та після їхнього затримання. Заявникам обрали запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, який неодноразово продовжувався з одних і тих самих підстав.

Судово-медична експертиза встановила, що завдані заявникам тілесні ушкодження були легкими та нанесені під час їх затримання. Заявники звернулись до прокуратури зі скаргою на жорстоке поводження з ними працівників СБУ. Слідчий прокуратури виніс постанови про відмову у порушенні кримінальної справи у зв'язку з відсутністю складу злочину. Заявники оскаржили зазначені постанови, однак Червонозаводський районний суд м. Харкова та Апеляційний суд Харківської області залишили ці постанови без змін.

Заявники також стверджували, що умови перевезення і тримання їх під вартою у дні проведення судових засідань були неналежними.

15 серпня 2014 року Комінтернівський районний суд м. Харкова визнав заявників винними та обрав їм покарання у виді позбавлення волі на строк більше ніж дев'ять років.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявники скаржились за статтею 3 Конвенції про захист прав і основоположних свобод (далі — Конвенція) на жорстоке з ними поводження працівників СБУ та непроведення ефективного розслідування у зв'язку з цим, на неналежні умови перевезення та тримання їх під вартою у дні проведення судових засідань, другий заявник скаржився також на ненадання йому належної медичної допомоги під час тримання під вартою; за статтею 13 Конвенції на відсутність у їхньому розпорядженні ефективних засобів юридичного захисту; за пунктами 3, 4 і 5 статті 5 Конвенції на надмірне тримання під вартою під час досудового слідства, а також у зв'язку з тим, що в їхньому розпоряджен-

ні не було ефективної процедури судового перегляду законності тримання їх під вартою, та що у них не було забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування за незаконне тримання під вартою. Крім того, заявники скаржились за статтею 34 Конвенції, що не могли ефективно звернутись до Європейського суду через застосовані до них обмеження на спілкування з родичами та недостатній доступ, який вони мали до матеріалів справи.

Розглянувши скарги заявників за статтею 3 Конвенції Європейський суд зазначив, що твердження заявників про жорстоке поводження були перевірені без порушення повноцінної кримінальної справи, що обмежило обсяг можливих процесуальних дій, а також, що у цій справі не було вжито жодних серйозних спроб розслідувати відповідні твердження заявників. Посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, Європейський суд констатував порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з жорстоким поводженням, а також у зв'язку з умовами перевезення і тримання заявників під вартою у дні проведення судових засідань.

Скаргу другого заявника на неналежну медичну допомогу під час тримання його під вартою Європейський суд відхилив як явно необґрунтовану відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявників на відсутність у їхньому розпорядженні ефективних засобів юридичного захисту, Європейський суд дійшов висновку, що недоліки кримінального провадження позбавили заявників можливості подати цивільний позов та отримати відшкодування, у зв'язку з чим констатував порушення статті 13 Конвенції.

Щодо скарг заявників за пунктами 3, 4 та 5 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що тривалість тримання заявників під вартою була надмірною, що на момент подій законодавство України не передбачало порядку перегляду законності тривалого тримання під вартою після закінчення досудового слідства, а заявники не мали забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування у зв'язку з таким триманням. Розглянувши всі наявні матеріали та посилаючись на попередню практику Європейський суд констатував порушення пунктів 3, 4 та 5 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявників за статтею 34 Конвенції, Європейський суд вказав на недоведеність того, що заборони або обмеження щодо спілкування з родичами заявників якимось чином перешкодили заявникам подати їхні скарги до Європейського суду або перешкодили належним чином їх розглянути, та дійшов висновку, що держава-відповідач дотрималася своїх зобов'язань за цим положенням Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* прийнятними скарги обох заявників за статтями 3 і 13 Конвенції щодо жорстокого поводження з ними, а також непроведення ефективного розслідування та відсутність ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим; скарги обох заявників за статтею 3 Конвенції щодо умов перевезення та тримання їх під вартою у дні проведення судових засідань; і скарги обох заявників за пунктами 3, 4 і 5 статті 5 Конвенції;

2. *Постановляє*, що держава-відповідач дотрималася своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції;

3. *Оголошує* решту скарг у заяві неприйнятними;

4. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції щодо обох заявників у зв'язку зі ствердженням жорстоким поводженням з ними;

5. *Постановляє*, що було порушено статтю 13 Конвенції щодо обох заявників;

6. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції щодо обох заявників у зв'язку з умовами перевезення і тримання їх під вартою у дні проведення засідань;

7. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції щодо обох заявників;

8. *Постановляє*, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції щодо обох заявників;

9. *Постановляє*, що було порушено пункт 5 статті 5 Конвенції щодо обох заявників;

10. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 4 000 (чотири тисячі) євро першому заявнику та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 4 000 (чотири тисячі) євро другому заявнику та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

11. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»